

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2024 - 2025

Β΄ ΤΑΞΗΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 30 Μαΐου 2025

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Α΄ ΣΕΙΡΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: 3B

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ		ΜΟΝΑΔΕΣ 20
1.	A1. Αντιστοίχιση	μον. 10
2.	A2. Ορθό- Λάθος	μον. 10
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ		ΜΟΝΑΔΕΣ 45
3.	B1. (α) Κατατοπιστικό σημείωμα	μον. 10
4.	B1. (β) Κατατοπιστικό σημείωμα	μον. 10
5.	B2. Ερώτηση ανοιχτού τύπου	μον. 25
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ		ΜΟΝΑΔΕΣ 35
6.	(α) Ερώτηση πηγής	μον. 12
7.	(β) Ερώτηση πηγής	μον. 11
8.	(γ) Ερώτηση πηγής	μον. 12

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (Μονάδες 20)

Κάθε ερώτηση βαθμολογείται με δέκα (10) μονάδες.

A1. Κάθε στοιχείο της Στήλης Α΄ αντιστοιχεί με ένα στοιχείο της Στήλης Β΄. Να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεών σας τους αριθμούς της Στήλης Α΄ και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της Στήλης Β΄ που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη Στήλη Β΄ περισσεύουν δύο (2) στοιχεία.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
1. Ιουστινιανός Α΄	(α) Διάδοση του Χριστιανισμού στην Κύπρο
2. Ηράκλειος	(β) Μάχη στο Μυριοκέφαλο
3. Απόστολος Βαρνάβας	(γ) Στάση του Νίκα
4. Ισαάκιος Κομνηνός	(δ) «Πιστός εν Χριστώ βασιλεύς»
	(ε) Κατάληψη του Μπάρι
	(στ) Αποστάτης διοικητής της Κύπρου

1 – (γ) (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 22, δ. 1)

2 – (δ) (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 25, δ. 2)

3 – (α) (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 18, δ. 2)

4 – (στ) (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 18, δ. 2)

(4 x 2,5 μ. = 10 μον.)

A2. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στο τετράδιο εξέτασής σας τη λέξη «**σωστό**» ή «**λάθος**», δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

1. Η διδασκαλία του Ισλάμ έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη ραγδαία επέκταση των Αράβων.
2. Στη μάχη της Νινευί το 627 ο αυτοκράτορας Ηράκλειος νίκησε τους Πέρσες.
3. Η μετοικεσία των Κυπρίων από την Κύπρο στον Ελλήσποντο έγινε από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Α΄.
4. Το Σχίσμα του 1054 έφερε την οριστική ρήξη ανάμεσα στα Πατριαρχεία της Ρώμης και της Κωνσταντινούπολης.

1 – **ΣΩΣΤΟ** (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 31, δ. 2)

2 – **ΣΩΣΤΟ** (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 25, δ. 2)

3 – **ΛΑΘΟΣ** (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 32, δ. 1)

4 – **ΣΩΣΤΟ** (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 40, δ. 2)

(4 x 2,5 μ. = 10 μον.)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (Μονάδες 45)

Οδηγίες διόρθωσης για το Β' και Γ' μέρος

Στα μέρη Β' και Γ' η διατύπωση της απάντησης είναι δυνατό να αποκλίνει από την προτεινόμενη με την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιούνται οι ιστορικές έννοιες και όροι, όπως παρουσιάζονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Ιστορίας Β' Γυμνασίου.

Το σύμβολο της καθέτου (/) δηλώνει διαφορετικές σωστές απαντήσεις, μια εκ των οποίων θα πρέπει να περιλαμβάνεται σε μια σωστή απάντηση. Οι πληροφορίες εντός παρενθέσεων ή αγκυλών δηλώνουν στοιχεία που δεν είναι απαραίτητα, όμως μπορούν να περιληφθούν σε μια σωστή απάντηση.

Στις απαντήσεις, όπου αναμένεται συγκεκριμένος αριθμός δεδομένων (π.χ.3), οι σωστές απαντήσεις λαμβάνουν τις μονάδες που αναγράφονται στην επικεφαλίδα της απάντησης ενώ μέγιστος αριθμός απαντήσεων που βαθμολογούνται είναι όσες ζητούνται στην εκφώνηση της ερώτησης.

Γίνεται δεκτή οποιαδήποτε άλλη απάντηση τεκμηριώνεται ιστορικά.

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

(α) Εικονομαχία (αντίπαλες παρατάξεις, **δύο (2)** συνέπειες)

(10 μον.)

Αντίπαλες παρατάξεις:

1. Εικονομάχοι / εικονοκλάστες / εχθροί των εικόνων / πολέμιοι των εικόνων
2. Εικονολάτρες / εικονόφιλοι / οι υπερασπιστές των εικόνων

2x2 μονάδες = 4 μονάδες

Συνέπειες: Αναγκαίες δύο (2)

1. Διχάστηκε ο βυζαντινός λαός
2. Η εκκλησία της Ρώμης απομακρύνθηκε από το Βυζάντιο / αναζήτησε στήριξη στους ηγεμόνες των Φράγκων / Η προσπάθεια των βυζαντινών αυτοκρατόρων να επιβάλουν την απαγόρευση προσκύνησης εικόνων σε όλη την αυτοκρατορία και στη Δύση δυσaráστησε την εκκλησία της Ρώμης / είχε αρνητικές συνέπειες για τις σχέσεις της αυτοκρατορίας με τη Δύση / αρχίζει η αντιπαράθεση Ανατολής-Δύσης.
3. Καταστράφηκαν έργα τέχνης /εικόνες, ψηφιδωτά, και κείμενα των εικονομάχων
4. Υποχώρησε η ενασχόληση με τα γράμματα.
5. Απώλεια εδαφών για το Βυζάντιο στη βόρεια Ιταλία
6. Η Εκκλησία αφοσιώθηκε στο ιεραποστολικό της έργο / Στενή συνεργασία κράτους και Εκκλησίας
7. Αύξηση του αριθμού των μοναστηριών, χωρίς όμως να υπάρχουν υπερβολές στη λατρεία των εικόνων.

2x3 μονάδες = 6 μονάδες

(Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 34 - 35, δ. 1 και 2)

Σε περίπτωση που η απάντηση έχει δοθεί σε σημεία να αφαιρείται μία (1) μονάδα.

(β) Μεταφορά πρωτεύουσας από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη (χρονολογία, από ποιον αυτοκράτορα πραγματοποιήθηκε, δύο (2) λόγοι μεταφοράς)

(10 μον.)

Χρονολογία: 330 (μ.Χ.) (2 Μονάδες)

Αυτοκράτορας: Κωνσταντίνος Α΄ / Μέγας Κωνσταντίνος (2 Μονάδες)

Σημείωση: Απλή αναφορά στο όνομα του Κωνσταντίνου: 1 Μονάδα

Λόγοι μεταφοράς: Αναγκαίοι δύο (2 x 3 Μονάδες = 6 Μονάδες)

1. Η Ανατολή πλεονεκτούσε σε σχέση με τη Δύση σε πληθυσμό και οικονομία.
2. Οι Χριστιανοί, στους οποίους στηρίχτηκε (πολιτικά) ο Κωνσταντίνος Α΄, ήταν περισσότεροι στην Ανατολή.
3. Οι μεγάλες πόλεις της Ανατολής υπέφεραν από θρησκευτικές συγκρούσεις, τις οποίες ο Κωνσταντίνος Α΄ ήθελε να αντιμετωπίσει.
4. Από την Κωνσταντινούπολη ο Κωνσταντίνος Α΄ μπορούσε να αποκρούσει ευκολότερα τους εχθρούς, (δηλαδή τους Γόθους στην περιοχή του Δούναβη και τους Πέρσες στην περιοχή του Ευφράτη).
5. Η Κωνσταντινούπολη ήταν στο σταυροδρόμι μεγάλων εμπορικών δρόμων: Ασίας-Ευρώπης, Εύξεινου Πόντου-Μεσογείου.
6. Η Κωνσταντινούπολη είχε φυσική οχύρωση με θάλασσα στις τρεις πλευρές, ενώ το μέρος της ξηράς μπορούσε να οχυρωθεί εύκολα με τείχος.

(Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 20, δ. 2)

Σε περίπτωση που η απάντηση έχει δοθεί σε σημεία να αφαιρείται μία (1) μονάδα.

B2. Σε μια ορθά δομημένη παράγραφο, να αναφέρετε και να εξηγήσετε δύο (2) λόγους που οδήγησαν στην εξασθένηση του Βυζαντινού Κράτους, πριν από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς, καθώς και δύο (2) συνέπειες της Άλωσης.

(25 μον.)

Θεματική πρόταση: Μια γενική διατύπωση αναφορικά με την κατάσταση του Βυζαντίου κατά την τελευταία περίοδο/εξασθένηση του Βυζαντίου και τελική πτώση.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Σε περίπτωση που η απάντηση δεν περιλαμβάνει θεματική πρόταση θα αφαιρείται μία (1) μονάδα. Η κατακλείδα πρόταση μπορεί να παραλείπεται.

Λόγοι εξασθένησης των Βυζαντινών: Αναγκαίοι δύο (2):

(2 x 4 μονάδες = αναφορά σε κάθε λόγο και

2 x 2,5 μονάδες = η επεξήγηση κάθε λόγου)

Σημείωση: Ως επεξήγηση γίνεται δεκτή οποιαδήποτε λογική ή / και ιστορικά τεκμηριωμένη αιτιολόγηση

- Εμφύλιοι πόλεμοι
- Στρατιωτική και οικονομική κατάρρευση
- Υποτίμηση του νομίσματος
- Βαριά φορολογία
- Εξαθλίωση γενικότερη που προκάλεσε επαναστάσεις των λαϊκών στρωμάτων
- Κατάργηση των ακριτικών σωμάτων (μετά το 1261)
- Αποδυνάμωση του Βυζαντινού στρατού και στόλου
- Εξάρτηση από ξένα στρατεύματα και μισθοφόρους που αποδείχθηκαν αναξιόπιστοι και επικίνδυνοι
- Συνεχής μείωση πληθυσμού
- Αποξένωση από τη Δυτική Ευρώπη και η διαρκής σύγκρουση με τη Ρώμη που στέρησε δυτική υποστήριξη σε κρίσιμες στιγμές
- Ραγδαία εξάπλωση Οθωμανών Τούρκων / στρατιωτική υπεροχή Οθωμανών Τούρκων

Συνέπειες από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης: Αναγκαίες δύο (2):

(2 x 6 μονάδες = 12 μονάδες)

- Το αίσθημα ταπείνωσης των Βυζαντινών – Ελλήνων / τραυματισμός περηφάνιας Ελλήνων.
- Διαμόρφωση ελπίδας για ανάσταση του Γένους.
- Η μεταφορά της πνευματικής κληρονομιάς του Βυζαντίου στη Δύση από τους βυζαντινούς λόγιους.
- Ο εμπορικός αποκλεισμός οδήγησε σε αναζήτηση νέων εμπορικών θαλάσσιων δρόμων και στις μεγάλες ανακαλύψεις νέων περιοχών.
- Ο αποκλεισμός των χερσαίων δρόμων του εμπορίου προς την Ανατολή μέσω της Ασίας.
- Η πολιτιστική και πνευματική οπισθοδρόμηση της βυζαντινοελληνικής Ανατολής.
- Διαμόρφωση της αντίληψης της Τρίτης Ρώμης.
- Τέλος Βυζαντινής περιόδου / αρχή Οθωμανοκρατίας.

(Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 52-53, δ. 1, 2 και 3)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (Μονάδες 35)

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Ι

Η πτώση της Βασιλεύουσας ήταν πλέον πραγματικότητα. Για πρώτη φορά στην ιστορία της η Πόλη έπεφτε στον εχθρό. Τέσσερις μέρες και τέσσερις νύχτες οι Σταυροφόροι επιδίδονταν σε λεηλασίες, αρπαγές λαφύρων και κλοπές. Η πτώση της Κωνσταντινούπολης ήταν κτύπημα από το οποίο ποτέ δε θα μπορέσει να ανασηκωθεί η αυτοκρατορία. Ωστόσο, αργά, αλλά σταθερά μέσα από τα συντρίμια και τις καταστροφές ο κόσμος του χώρου αυτού θα αρχίσει να αποκτά συνείδηση του εαυτού του και της ελληνικής του καταγωγής. [...] Η πτώση της Κωνσταντινούπολης και η κατάλυση του Βυζαντινού κράτους άλλαξαν την πολιτική όψη της Ανατολής. Στη θέση της παλαιάς αυτοκρατορίας ιδρύθηκε μεγάλος αριθμός κρατών, λατινικών και ελληνικών.

Καραγιαννόπουλος, Ιωάννης, *Το Βυζαντινό κράτος*, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 224-225 (Διασκευή)

ΠΑΡΑΘΕΜΑ ΙΙ

Ο βασιλιάς της Αγγλίας Ριχάρδος Α΄ ο Λεοντόκαρδος κατέκτησε την Κύπρο (1191). Αυτός πούλησε το νησί αρχικά στους Ναΐτες ιππότες και στη συνέχεια στον Γκυ ντε Λουζινιάν, ο οποίος τον Μάιο του 1192 εγκαταστάθηκε ως αφέντης της Κύπρου. Η μεταβίβαση της εξουσίας από τους Βυζαντινούς στους Δυτικούς είχε πολλές επιπτώσεις στη ζωή των Ελλήνων της Κύπρου: το κράτος πήρε μεγάλα τμήματα από τις περιουσίες των αρχόντων. Ταυτόχρονα, οι άρχοντες υποβαθμίστηκαν, αφού υποχρεώθηκαν να ενταχθούν στη δεύτερη κοινωνική τάξη του φεουδαρχικού συστήματος, την τάξη των αστών. [...] Οι λόγοι που οι Σταυροφόροι ήθελαν την κατοχή της Κύπρου σχετίζονταν με τη μεγάλη πίεση που αντιμετώπιζαν από τους Μουσουλμάνους στη Συρία και στην Παλαιστίνη. Η Κύπρος αποτελούσε μία ασφαλή βάση, διότι η επίθεση εναντίον της απαιτούσε ισχυρό στόλο, καλές καιρικές συνθήκες, ενώ συγκέντρωνε πολλά πλεονεκτήματα λόγω της θέσης της μεταξύ Ευρώπης και Ανατολής. Τέλος, σημαντική παράμετρος ήταν και οι εμπορικές δυνατότητες που έδινε το νησί, γι' αυτό άλλωστε πολλοί Βενετοί και άλλοι έμποροι είχαν ήδη εγκατασταθεί στην Κύπρο.

Σπύρος Σακελλαρόπουλος, *Ο Κυπριακός Κοινωνικός Σχηματισμός (1191-2004): από τη συγκρότηση στη διχοτόμηση*, Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα, 2017. (Διασκευή)

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

(α) Σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρεται το **Παράθεμα Ι**; Με βάση το **Παράθεμα Ι** και τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφέρετε **τέσσερις (4)** συνέπειες αυτού του γεγονότος για τη βυζαντινή αυτοκρατορία.

(12 μον.)

Ιστορικό γεγονός: αναγκαίο ένα (1) από τα παρακάτω (4 Μονάδες)

Άλωση / κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης / της Βασιλεύουσας / της Πόλης το 1204/

Άλωση / κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους/

Άλωση / κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης κατά την Δ΄ Σταυροφορία

Συνέπειες: αναγκαίες τέσσερις (4) από τις παρακάτω (4 x 2 = 8 Μονάδες)

- Τρομερές σφαγές, λεηλασίες και καταστροφές
- Κλοπές και καταστροφές θησαυρών, έργων τέχνης και χειρογράφων της αυτοκρατορίας και μεταφορά τους στη Δύση
- Ίδρυση λατινικών και ελληνικών κρατιδίων στα εδάφη της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.
- Αφύπνιση της εθνικής συνείδησης του Νέου Ελληνισμού (θετική συνέπεια)
- Αρχή Φραγκοκρατίας / Λατινοκρατίας στην Ελλάδα
- Εδαφικός περιορισμός του βυζαντινού κράτους (κυρίως Ελλάδα και μικρασιατικά παράλια).
- Οι Έλληνες/Βυζαντινοί αντιστάθηκαν στους Δυτικούς / Μίσος Βυζαντινών για τους Δυτικούς.

(Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 44, δ. 3)

Η απάντηση πρέπει να δοθεί σε συνεχή λόγο (όχι απαραίτητα ορθά δομημένη παράγραφο). Σε περίπτωση που η απάντηση έχει δοθεί σε σημεία να αφαιρείται μία (1) μονάδα.

(β) Σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρεται το **Παράθεμα ΙΙ**; Με βάση το **Παράθεμα ΙΙ** και τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφέρετε **δύο (2)** αλλαγές που έφερε αυτό το γεγονός στην Κύπρο.

(11 μον.)

Ιστορικό γεγονός: αναγκαίο ένα (1) από τα παρακάτω (5 Μονάδες)

Κατάκτηση της Κύπρου από τους Σταυροφόρους (Δυτικούς) (κατά την Γ΄ Σταυροφορία)

Κατάκτηση της Κύπρου (από τους Σταυροφόρους/Δυτικούς) το 1191

Κατάκτηση της Κύπρου από τον Ριχάρδο τον Λεοντόκαρδο (το 1191)

Κατάκτηση της Κύπρου από τον Ριχάρδο τον Λεοντόκαρδο και πώλησή της στους Φράγκους

Αλλαγές που έφερε αυτό το γεγονός στην Κύπρο: αναγκαίες δύο (2) από τις παρακάτω (2 x 3 = 6 Μονάδες)

- Αρχή Φραγκοκρατίας στην Κύπρο / Τέλος Βυζαντινής περιόδου για την Κύπρο / Οριστική απώλεια της Κύπρου για τους Βυζαντινούς.
- Εγκαθίδρυση φεουδαρχικού συστήματος στην Κύπρο.
- Δήμευση της περιουσίας των Κυπρίων αρχόντων ή έχασαν την περιουσία τους ή πήρε τις περιουσίες τους το κράτος
- Κοινωνική υποβάθμιση αρχόντων ή οι άρχοντες υποβαθμίστηκαν (κοινωνικά) / Οι άρχοντες υποχρεώθηκαν να ενταχθούν στη δεύτερη κοινωνική τάξη (ή σε κατώτερη κοινωνική τάξη) / Οι άρχοντες υποχρεώθηκαν να ενταχθούν στην τάξη των αστών.

(Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 48, δ. 1 + Παράθεμα ΙΙ)

Η απάντηση πρέπει να δοθεί σε συνεχή λόγο (όχι απαραίτητα ορθά δομημένη παράγραφο). Σε περίπτωση που η απάντηση έχει δοθεί σε σημεία να αφαιρείται μία (1) μονάδα.

(γ) Με βάση το **Παράθεμα ΙΙ** να αναφέρετε και να εξηγήσετε **δύο (2)** λόγους για τους οποίους η Κύπρος ήταν ιδιαίτερα σημαντική για τους Σταυροφόρους.

(12 μον.)

Λόγοι: αναγκαίοι δύο (2) από τους παρακάτω (2x6 Μονάδες)

Για κάθε λόγο δίνονται 3 Μονάδες, αν γίνεται απλή αναφορά στον λόγο και 6 μονάδες συνολικά για τον κάθε λόγο, αν δίνεται επεξήγηση.

- Χρειάζονταν την Κύπρο, γιατί δέχονταν μεγάλη πίεση από τους Μουσουλμάνους στη Συρία και στην Παλαιστίνη.
- Η Κύπρος αποτελούσε ασφαλή βάση για αυτούς, γιατί η επίθεση εναντίον της απαιτούσε ισχυρό στόλο / καλές καιρικές συνθήκες
- Η Κύπρος είχε πολλά πλεονεκτήματα, λόγω της θέσης της μεταξύ Ευρώπης και Ανατολής.
- Εμπορικές δυνατότητες, λόγω της γεωγραφικής της θέσης

(Παράθεμα ΙΙ)

Η απάντηση πρέπει να δοθεί σε συνεχή λόγο (όχι απαραίτητα ορθά δομημένη παράγραφο). Σε περίπτωση που η απάντηση έχει δοθεί σε σημεία να αφαιρείται μία (1) μονάδα.

ΤΕΛΟΣ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ